

מראי מקומות- חולין פ"ו

- (א) **צא טרוף... צא נחור-** מכל הסוגיא מבואר דהעצה היחידה כאן הי' רק להרוג העוף באופן שלא יהי' חיוב כסוי הדם. ויש לעי', למה לא הי' יכול לשחוט העוף, ולכסות חלק מן הדם, ולהשתמש בשאר הדם לשחוט על בוביתא דמיא. ובאמת כבר נח' תנאים לקמן (פ"ז) אם צריך לכסות כל הדם או לא, דהת"ק ס"ל דצריך לכסות כל הדם, ור"י ס"ל דאין צריך. וע' בשו"ע (יו"ד כ"ח, ט"ו) דפסק כשי' ר"י, דהיכא שיש דם על הסכין, אם יש דם אחר, אי"צ לכסות דם שעל הסכין. וע' במשכנות יעקב (יו"ד י"ד) שתמה עליו מסוגיין, דא"כ למה הי' צריך לנחור או לטרוף, הרי הי' יכול לכסות חלק מן הדם, וכ' דזהו ראי' שאינה עליה תשובה לשי' הבעל המאור דפסק כת"ק. וע"ע בגליון מהרש"א (כ"ח, ז') דכ' דאין סתירה לפסק השו"ע מסוגיין, די"ל דהמח' ר"י ורבנן הוא רק בנוגע דם על הסכין, דאי"ל לגררו, אבל צריך לכסות כל הדם שבגומא, וגם לכתחלה יש לעשות השחיטה באופן שיהי' יכול לכסות על הדם, ולא חלק ר' יהודה אלא לענין דאם נשאר חלק מן הדם על הסכין, דאי"צ לגרר ולכסות אותו דם [וודאי חילוק זה צריך עיון, מהכ"ת לחלק כן].
- (ב) **צא טרוף... צא נחור-** העיר הריטב"א, למה לא היו יכולין ליקח עוף טמא, דאין חייב כיסוי. ותי' (א) דקים להו דלא מעלי למיעבד אלא בעוף טהור. (ב) בע לאשמעינן דאפי' בעוף טהור, שהוא בר שחיטה וכסוי, מותר לעשות כן. וע"ע בהגהות שם (בהוצאת מה"ק) שהביא מהעונג יו"ט (יו"ד נ"ז), שהביא מש"כ הים של שלמה, דמי שמכוון בפירוש שלא יהי' השחיטה מתרת, הרי אי"ז שחיטה, והק' עליו העויו"ט מסוגיין, דלמה לא אמר לו לכונן שלא יהי' שחיטה. והוסיף המגיה דמדברי הריטב"א ק' טפי, דבתי' הב' כ' דכל החי' הוא דמותר לעשותו באופן נחירה וטריפה, ולפי היש"ש עדיף הי' לחדש דמותר לעשות שחיטה ממש, ומ"מ לא יהי' חייב בכסוי, כיון דלדינא אינו חשיב שחיטה, וצ"ע.
- (ג) **כל העולם כולו נזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרובין מע"ש לע"ש-** ע' בתורת חיים שנתקשה בזה, נהי דעיקר זכותו שמור לעוה"ב, אבל כיון שהוא מהני לכל העולם, למה אין זכותו מהני לו עכ"פ שיהי' ניוזן הוא כא' מהן. וע"ש שהאריך בזה, וכ' דהי' גזר דין שיהי' כלל ישראל נענש בחצי רעב. וע"כ, חלק הקב"ה את כלל ישראל לב' חלקים, כלל ישראל הי' חלק א', ור' חנינא, שהי' גדול הדור, הי' חלק שני. והוא קיבל הגזר דין של חצי כלל ישראל, כיון שהי' גדול הדור. וא"כ, מה שכלל ישראל היו נזונין בשביל חנינא, היינו גופא משום שהי' די לו בקב חרובין וכו', דכיון דהגזר דין נתקיים בו, ע"כ כל העולם כולו ניוזן בריוח.
- (ד) **חשו"ק ששחטו ואחרים רואין אותם, חייב לכסות- פרש"י,** אותן אחרים חייבין לכסות. וע' במאירי דכ' דאם החשו"ק מכסין, שפיר נחשב מכוסה, ואפי' אם חזר ונתגלה, אינה מחוייב עוד כיסוי, ולא דמי לכסהו הרוח, אלא לכסהו בן דעת [וצ"ע למה, האם זה משום שיש קיום מצוה עכ"פ, או משום שצריך להיות הכסוי נעשה ע"י אדם, ומהו הדין לפי"ז אם נכרי מכסה דם וחזר ונתגלה, וצ"ע בכל זה].
- (ה) **מ"ש רישא דלא פליגי ומ"ש סיפא דפליגי-** העיר רעק"א, הא י"ל דברישא באמת סמכין על הרוב דמעשיהם מקולקלים, ולכן אין חיוב לכסות הדם, אבל בסיפא, לענין הא דאותו ואת בנו, הרי דבר שיש לו מתירין הוא, ולפי השיטות דבדבר שיש לו מתירין אין סומכין על הרוב, א"כ שפיר מובן בפשיטות למה פליגי, והניח בצ"ע.
- (ו) **מ"ש רישא דלא פליגי ומ"ש סיפא דפליגי-** ע' ברעק"א דהביא מש"כ הפרי מגדים, דביאר בדעת הב"ח דהיכא דאסור לאכול מהחי' והעוף אף מספק, אינו חייב בכסוי הדם, שהרי "אשר יאכל" כתיב, ולמעשה אינו יכול לאוכלו. ותמה עליו רעק"א מסוגיין, הרי חכמים מחייבין כסוי בשחיטת חשו"ק, אף דודאי אינו יכול לאכול מספק (ולפי הרבה ראשונים, אף אסור מן התורה לאכול

מספק. וזהו באמת תי' הגמ' לחלק בין טומאה וטהרה ובין איסור נאולם עדיין ק' לדבריו, מה שהק' הגמ' מעיקרא, מה יהי' הסברא לומר שיהי' מותר מספק, וצ"ע. וע"ע בריטב"א ועוד ראשונים ביבמות (ק"ט), דכ' לפרש באופן אחר, דס"ל לר"מ דבאמת כל היכא שיש מיעוט שמסייע להחזקה, אין חוששין להרוב כלל. וא"כ, יוצא דמעיקר הדין, בין לענין הא דטומאה וטהרה, ובין לענין הא דאיסור והיתר, יהי' טהור ומותר מספק, דהא מוקמינן לה על חזקתה. אלא מאי, ס"ל לר"מ דמ"מ מחמירין מספק מדרבנן, ואמרי' דאם לא היו רוב מעשיהן מקולקלין, לא היינו מתירין הא דאותו ואת בנו מחמת הא דסמוך מיעוטא לחזקה, אע"פ שמעיקר הדין היינו יכולין לעשות כן. רק לענין טומאה וטהרה, הואיל ואפוש טומאה לא מפשינן, לכן נוקמי'

אעיקר הדין, ואמרי' דטהור הוא נולכא' כן משמע גם מרש"י בסוגיא, דכ' דאם לא היו רוב מעשיהן מקולקלין, היינו מחמיר מספק, דר"מ חייש למיעוטא ושמא יפה שחטו. ולשון ר"מ חייש למיעוטא ק', הרי א"י חייש למיעוטא, אדרבה, זהו הרוב, או עכ"פ המחצה, לפי תוס', אלא משמע כהראשונים, דע"י החזקה והמיעוט, נעשה דין הרוב כמו שהוא מיעוט, וצ"ע בזה.

(ט) ר' יהודה אומר, שחט חי' יכסנה ואח"כ ישחוט את העוף, שנא' חי' או עוף- כ' הראשונים (רמב"ן, רשב"א, ריטב"א) דס"ל לר' יהודה דכסוי הדם של עוף ושל חי' מצוות חלוקות הן, ולכן אם שחט חי', יש לעשות המצוה של כסוי הדם של חי' קודם שישחוט את העוף. וע' בהראשונים דדנו אם הוי ראי' מכאן לשי' הבה"ג ודעימי' דהיכא דסח לאחר ששחט חי' א', צריך לכסות את דמו קודם שישחוט השני, דכיון דסח, הרי חלקו לשנים, וכמו דחזינן לענין הברכה, וא"כ גם צריך לכסות דמו קודם שישחט השני, וע' בריטב"א איך שדחה הראי'.

(י) מודה הי' ר"י לענין ברכה שאינו מברך אלא ברכה אחת- פרש"י, דאין צריך לברך עוד על השחיטה לאחר כסוי. ודייק מזה הרשב"א, דס"ל לרש"י דצריך לברך עוד על כיסוי השני. וביאר החילוק, דלענין שחיטה, מה שהי' צריך לכסות דם הראשון אינו חשיב הפסק, שהרי צורך השחיטה היא, והוי כמו טול כרוך או גבל לתורי, דצורך סעודה הוא ולכן אינו הפסק. אבל לענין ברכת כסוי הדם, בזה שפיר הוי שחיטת השני הפסק, דהא אין

מספק), וא"כ לכאור' מוכח דהיכא דאין מוכח דאסור לאכלו ודאי, אז חייב מספק לכסותו, ולא אמרי' דודאי נכלל באשר יאכל. ועוד הביא שם דהפמ"ג כ' לחדש עוד יותר, דאפי' אם מה שאינו יכול לאכלו הוא רק מדרבנן, הרי סכ"ס אינו יכול לאכלו, וא"כ לא כתיב ב' אשר יאכל, ופטור הוא מכסוי. ותמה רעק"א ע"ז מהגמ' לעיל, דמבואר דאם היינו אמרי' דאין שחיטה לעוף מן התורה, אז הי' הדם חייב בכסוי משום דנחירתו זו הי' שחיטתו, אף דודאי אסור לו לאכלו מדרבנן, וא"כ מוכח דאם אינו יכול לאכלו רק מדרבנן, חייב הוא בכסוי.

(ז) מ"ט דר"מ, הואיל ורוב מעשיהן מקולקלין- הק' תוס', ומ"ט דרבנן, אם ס"ל דרוב מעשיהם מתוקנים, א"כ למה אסור לאכול משחיטתן. ואם הוי מחצה ומחצה, א"כ סמוך חזקת איסור לפלגא דמקולקלין, ויהי' ודאי נבלה, ויהי' מותר לשחוט אחריהם. ותי' דמיירי דחכמים היו מסופקים בהא גופא, אם הוי רוב מתוקנים או רוב מקולקלים, ולכן בכה"ג אין שייך לסמוך על החזקה. ופי' השב שמעתתא (ג', ט"ו) דלא אמרי' דחזקה יכול להכריע הספק היכא שהוא ספיקא דדינא, ולכן ס"ל לרבנן שהוא ספק גמור. וביאר הקובץ שמועות (ל"ד), דמה דסומכין על חזקה, זהו רק היכא אם אמרי' החזקה, ממילא הספק מסתלק. אבל אם עדיין יהי' ספק אפי' אחר החזקה, בזה לא אמרי' שיכולין לסמוך על החזקה. ולכן, בספיקא דדינא, דע"כ יהי' הספק בדין אפי' לאחר החזקה, בזה אין יכולין לסמוך על חזקה.

(ח) סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע לי' רובא- ויש לעי', הרי אפי' אם אמרי' דהרובא איתרע, מ"מ לכאור' אינו מוציא מידי ספק, וא"כ אין הק' הגמ' דלמה לי' לר"מ לומר שהי' רוב מעשיהם מקולקלים, אפי' בלא"ה נמי, הרי אם רוב מעשיהם אינם מקולקלים, א"כ מידי ספק לא יצא, וא"כ למה יהי' מותר לשחוט בנו אחריו, ולא יהי' צריך לכסות דמו. וע' בתוס' דכ' דמה דס"ל לר"מ דהיכא דאמרי' דסמוך מיעוטא לחזקה טהור הוא, היינו משום דבאמת הוי פלגא ופלגא, והתנוק חשיב דבר שאין בו דעת לישאל, ולכן טהור

שחיטת שני צורך כלל לכסוי הראשון, ולכן שפיר צריך לברך עוד על כסוי השני. אבל הביא מר"ת דס"ל דאף לענין כסוי אין צריך לחזור ולברך, שהרי אין השחיטה מפסקת, שהרי יכול לשחוט בחדא ידא ולכסות בחדא ידא.

יא) משתא וברוכי בהדי הדדי לא אפשר- ע' בתוס' שהביא דעת ר' יו"ט דלמדין מכאן דאם עמד מאכילתו ומתפלל, כשחזור צריך לברך עוד, משום דמיכל וצלויי בהדי הדדי אי אפשר. וכ' תוס' דאין רא' מסוגיין, דשאני הכא דברכת המזון וכיסוי הדם הם גמר הדבר, ולכן בלא הסברא דיכול לעשות שניהם בהדי הדדי יהי' הפסק, אבל תפילה אינו גמר הסעודה כלל, ולכן אע"פ שאינו יכול לעשות שניהם בהדדי, אי"צ לחזור ולברך. ולשיב דעת ר' י"ט, כ' בר"ן (כט. בדפיו) דהיכא דשעה עוברת, וצריך להתפלל עכשיו, בזה אמרי' דכיון שהוא מחוייב להפסיק מה שהוא עושה עכשיו, וא"א לעשות שניהם בב"א, דנחשב הפסק וצריך לברך עוד.